

нерухливого типу максимально використовує свої швидкісні ресурси. При формуванні індивідуального стилю діяльності проявляються два взаємозалежних принципи. Один – максимальне використання можливостей, пов'язаних з особливостями типу нервової системи; інший – компенсація тих властивостей, які можуть бути несприятливими для даної діяльності. Велика роль у підготовці профспілкового працівника відводиться різного роду практичним заняттям, організації ділових ігор і т. ін.

Список біографічних посилань

1. Донцов А. И. Принципы социально-психологического анализа группой сплоченности // Теоретические проблемы социальной психологии. М., 1977. С. 50–74.
2. Душков Б. А., Купов Д. И. Социально-психологические и педагогические основы профсоюзной работы в трудовом коллективе. М. : Профиздат, 1990. 224 с.
3. Егоршин А.П. Управление персоналом. М., 2001. 265 с.
4. Закон України «Про професійні спілки, їх права та гарантії діяльності». Київ : Профінформ, 2007. 36 с.
5. Идинов А. А. Самореализация личности в непроизводственной сфере общества (онтологический и гносеологический анализ) : дис. канд. филос. наук : 09.00.01. Фрунзе, 1990. 171 с.

Одержано 19.03.2019

Проводится анализ проблемы профессиональной компетентности работников профсоюзных организаций. Основное внимание сосредоточено на характеристике составляющих профессиональной компетентности работников профсоюзов и факторах ее развития.

Ключевые слова: профсоюзная организация; профсоюзный работник; профессиональная компетентность; профессионально важные качества.

УДК 159.9:343.95

Софія Володимирівна ВОРОНА,

аспірант кафедри соціології та психології факультету № 6
Харківського національного університету внутрішніх справ

ФОРМУВАННЯ ПСИХОЛОГІЧНОГО МЕХАНІЗМУ РЕГУЛЯЦІЇ ПОВЕДІНКИ НЕПОВНОЛІТНІХ

У підлітковому віці йде інтенсивне морально-правове формування особистості в процесі її соціалізації: закладаються основи світогляду, принципи й ідеали, формуються морально-правова свідомість,

психологічний механізм регуляції поведінки. Для підлітків характерне прагнення до самостійності, потреба в спілкуванні, прагнення визначити своє відношення до явищ навколишньої об'єктивної дійсності, виробити принципи своєї поведінки. Це створює умови для освоєння соціальних ролей і функцій, але цей процес суперечливий. Відсутність критичності в неповнолітнього як до своїх дій, так і до дій оточуючих його людей часто не дає йому можливості об'єктивно оцінювати результати своєї поведінки.

Ключові слова: соціалізація, морально-правова свідомість, психологічний механізм регуляції поведінки.

Підлітковий вік характеризується найбільш інтенсивною соціалізацією особистості, розвитком пізнавальних процесів, формуванням емоційно-вольової сфери, спрямованості, характеру, придбанням визначеної суми теоретичних знань і практичного досвіду [2]. У цей період дитина з особливою легкістю засвоює норми і моральні цінності родини, дитячої групи, членом яких вона є. Негативне нею може засвоюватися також порівняно легко, без критичного аналізу, що сприяє на наступних вікових етапах асоціальному розвитку особистості. Асоціальні риси особистості можуть формуватися ще в молодшому шкільному віці.

Основні фактори, що сприяють цьому: 1) аморальна поведінка одного чи обох батьків (пияцтво, скандали, сексуальна розбещеність); 2) відсутність контролю за поведінкою і навчанням дитини, у результаті чого та була надана самій собі чи потрапила під вплив вуличної компанії, негативно спрямованих груп дітей (старших за віком); 3) відсутність батьків і здійснення виховання близькими родичами, опікунами, не підготовленими до виконання цих функцій (застосування антипедагогічних методів впливу на особистість); 4) погана організація педагогічного процесу в середніх учбових закладах. У підлітковому віці йде інтенсивне морально-правове формування особистості: закладаються основи світогляду, формуються правосвідомість, принципи й ідеали. Однак у правопорушників нерідко спостерігається відхилення в цьому процесі у виді соціальної інфантильності, низького рівня правосвідомості. Нестійкість світогляду підлітка співіснує зі слабкістю і суперечливістю характеру, у якому уживаються часом такі протилежні якості, як мрійність і практицизм, доброзичливість і безсердечність, підвищена вимогливість до інших і зниження вимог до себе і своїх вчинків.

Вирішальне значення у виникненні відхилень поведінки від соціальної норми має система спілкування підлітків, спрямованість тих груп, учасниками яких вони стають: посилення спілкування в малій

групі (звичайно вуличної, негативно спрямованої) веде до ослаблення контактів з родиною, класним і шкільним колективами. У свою чергу недолік спілкування в школі і родині підліток намагається компенсувати спілкуванням у малій дружній групі. Характерними є наступні типи соціальної поведінки: 1. *Емансипація* підлітка виявляється в прагненні вивільнитися з-під опіки і контролю старших, відійти від їх стандартів, норм і цінностей. Цей тип поведінки часто пов'язаний з боротьбою підлітка за самостійність, за самоствердження себе як особистості.

2. У *групуванні* виявляється характерне для даного віку прагнення до спілкування з однолітками. Цим порозумівається той факт, що переважну більшість правопорушень підлітки роблять у групі. Спільне здійснення злочинних дій, загальні переживання й однакова оцінка вчинків гарантують членам групи анонімність їх співучасті і формують почуття безкарності. Соціально негативні групові норми сприймаються всіма її членами й укоріняються, перетворюючись в специфічні індивідуальні установки і ціннісні орієнтації неповнолітніх.

Прагнення вийти з-під опіки дорослих потрібно вміло замінити актами соціально значимої самостійності (вибір професії, творча діяльність, спортивна професіоналізація і т. д.). Важливо попередити утворення негативно спрямованих груп, перекоханих способів спілкування. Нарешті, захоплення підлітків важливо переорієнтувати на стійкі суспільно цінні види діяльності (навчання, праця, спорт, участь у суспільній роботі).

Істотна роль у морально-правовому формуванні зростаючої людини, у становленні її як особистості належить школі. *Школа* – важливий етап у житті кожної людини, яка потрапляє після родини у більш великий і складний колектив, де підліток одержує *досвід суспільного існування*, здобуває не тільки знання, але і навички соціальної поведінки, виробляє морально-правові якості свідомого громадянина. Серйозним докором школі є той факт, що серед засуджених підлітків більш третини – школярі чи учні професійних навчальних закладів. Та й серед працюючих неповнолітніх правопорушників багато тих, хто лише недавно розстався зі школою. Таким чином, переважна частина неповнолітніх злочинців – це підлітки, так чи інакше упущені школою.

Аналіз кримінологічних досліджень показує, що імовірність встати на злочинний шлях у підлітка тим вище, ніж раніш він залишив школу.

Важливими заходами превенції правопорушень неповнолітніх – є правова освіта, доведення правової інформації до неповнолітніх

повинно починатися якомога раніше, здійснюватися більш дохідливо, з урахуванням особливостей підліткової психології, в емоційно привабливих формах, забезпечення активної участі в ній вчених юристів, співробітників правоохоронних органів, психологів.

Необхідно відродити і створити нові центри, які виправдали себе, організованого дозвілля підлітків, наповненого соціально корисним змістом, що сприяє їх гармонічному фізичному, психічному, правовому розвитку. У цих цілях використовувати не тільки можливості держави, але і комерційних структур, фондів милосердя, благодійних організацій, суспільних об'єднань і рухів, релігійних конфесій.

В основу діяльності по профілактиці правопорушень неповнолітніх повинне бути покладене фундаментальне положення психології: людина не тільки виявляється, але і формується, розвивається, складається як особистість у ході реалізації провідної активності (діяльності і спілкування), бажано соціально корисної, цілеспрямованої, що приносить йому успіх. У старших підлітків ведучою активністю є спілкування в діяльності. Включення неповнолітніх у суспільно корисні види діяльності (спілкування) є важливою профілактичною мірою.

Процес деморалізації з наступною криміналізацією особистості підлітка протікає в умовах негативного соціального мікросередовища – сімейного і шкільного неблагополуччя, у негативних групах однолітків. Ефективність профілактики правопорушень неповнолітніх цілком залежить від того, якою мірою вдається домогтися соціального оздоровлення несприятливого мікросередовища, у якій знаходиться підліток.

Список бібліографічних посилань

1. Землянська О. В. Судово-психологічна експертиза : навч. посіб. Харків : Харків. нац. ун-т внутр. справ, 2012. 300 с.
2. Юридична психологія : підручник / за заг. ред. О. М. Бандурки ; Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків : Майдан, 2018. 684 с.

Одержано 16.03.2019

В подростковом возрасте идет интенсивное морально-правовое формирование личности в процессе ее социализации: закладываются основы мировоззрения, принципы и идеалы, формируются морально-правовое сознание, психологический механизм регуляции поведения. Для подростков характерно стремление к самостоятельности, потребность в общении, стремление определить свое отношение к явлениям окружающей объективной действительности, выработать принципы своего поведения. Это создает условия для освоения социальных ролей и функций, но процесс этот

противоречивый. Отсутствие критичности у несовершеннолетнего как к своим действиям так и к действиям окружающих его людей часто не дает ему возможности объективно оценивать результаты своего поведения.

Ключевые слова: социализация, морально-правовое сознание, психологический механизм регуляции поведения.

УДК 159.9

Яна Ігорівна ГОНЧАРОВА,

слухач магістратури факультету №6

Харківського національного університету внутрішніх справ

Науковий керівник: Алла Андріївна ШИЛІНА,

кандидат психологічних наук, доцент,

доцент кафедри соціології та психології факультету № 6

Харківського національного університету внутрішніх справ

СПЕЦИФІКА ПСИХОЛОГІЧНОЇ РЕСУРСНОСТІ МЕДИЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ З РІЗНИМ СТАЖЕМ ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Розглянуто поняття ресурсу та психологічної ресурсності в рамках ресурсного підходу. Досліджено специфіку психологічної ресурсності у медичних працівників з різним стажем роботи.

Ключові слова: медичні працівники, психологічна ресурсність, стаж роботи, ресурс.

Збільшення темпу життя, обсягу інформації з якою необхідно стикатися, зростання кількості і якості життєвих завдань призводить до збільшення психологічного і соціально-психологічного навантаження на людину, як і різноманітних можливостей реалізації особистісного та професійного потенціалу. Люди, здатні приймати виклики сучасного світу, також здатні впізнавати різноманітність ресурсів, що містяться в різних соціальних ситуаціях, здатні виокремлювати привабливі ресурси і створювати капітали: людський, рефлексивний, професійний, фінансовий тощо [1].

Поняття «ресурс» використовується в різних дослідженнях, пов'язаних з вивченням психічної реальності. В останні роки широке поширення в психології придбав ресурсний підхід, що зародився в гуманістичній психології, в рамках якого важливе місце зайняло вивчення конструктивного начала особистості, що дозволяє долати важкі життєві ситуації. Психологічні ресурси можуть бути представлені